

Kiedy można wystąpić do ZUS o podwyższenie emerytury

Praktyczne wskazówki, wyjaśnienia i porady

- ✓ Uwzględnienie wynagrodzenia minimalnego zamiast zerowego
- ✓ Doliczenie okresów składkowych lub nieskładkowych
- ✓ Podjęcie pracy po nabyciu prawa do emerytury
- ✓ Odnalezienie dokumentów poświadczających zarobki
- ✓ Przeliczenie emerytury, która była zawieszona wskutek kontynuowania zatrudnienia
- ✓ Ponowne obliczenie emerytury po rencie i świadczeniu przedemerytalnym

SPIS TREŚCI

Zasady ustalania wysokości starej emerytury z ZUS	strona 3
Uwzględnienie wynagrodzenia minimalnego zamiast zerowego	strona 10
Doliczenie okresów składkowych lub nieskładkowych	strona 16
Podjęcie pracy po nabyciu prawa do emerytury	strona 20
Odnalezienie dokumentów poświadczających zarobki	strona 23
Emerytura po uprzednio pobieranej rencie	strona 25
Emerytura po świadczeniu przedemerytalnym	strona 29
Przeliczenie emerytury po emeryturze	strona 31
Przeliczenie emerytury, która była zawieszona wskutek kontynuowania zatrudnienia	strona 34
Eksperti wyjaśniają	strona 40

GAZETA PRAWNA

Adres redakcji: 01-042 Warszawa, ul. Okopowa 58/72

tel. (0 22) 530 40 40; www.gazetaprawna.pl

Redaktor naczelny Gazety Prawnej: Robert Lidke

Dyrektor artystyczny Gazety Prawnej: Dominika Raczkowska

Redakcja: Monika Bugaj-Wojciechowska

DTP: Joanna Archacka

Biuro Reklamy: 01-042 Warszawa, ul. Okopowa 58/72

tel. (0 22) 530 44 44; e-mail: reklama@infor.pl

Biuro Obsługi Klienta: 05-270 Marki, ul. Okólna 40

tel. (0 22) 761 30 30, 0 801 62 66 66; e-mail: bok@infor.pl

Kiedy wysokość emerytury może być ustalona na nowo

Przyznanie przez ZUS emerytury w określonej wysokości nie oznacza, że kwota tego świadczenia nie może być zmieniona. Tak zwana stara emerytura nie tylko podlega waloryzacji, ale także może być ponownie obliczona na wniosek uprawnionego. Od 1 stycznia 2009 r. możliwe jest wystąpienie o przeliczenie podstawy wymiaru emerytury z uwzględnieniem minimalnego wynagrodzenia za lata pozostawania w stosunku pracy, za które nie można było poświadczyć wysokości wynagrodzeń. ZUS ponownie obliczy świadczenie, również gdy emeryt odnajdzie nieuwzględnione wcześniej dokumenty poświadczające zarobki, a także gdy wystąpi o doliczenie okresów składkowych i nieskładkowych. Szczególne możliwości przeliczenia dotyczą osób, którym ZUS przyznał emeryturę po rencie, emeryturze albo świadczeniu przedemerytalnym.

Zasady ustalania wysokości starej emerytury z ZUS

Przed omówieniem zasad przeliczenia wysokości emerytury konieczne jest przypomnienie, jak jest ona obliczana. Wysokość starej emerytury zależy przede wszystkim od podstawy jej wymiaru, liczby okresów składkowych i nieskładkowych oraz obecnie obowiązującej kwoty bazowej.

Tak zwana stara emerytura wypłacana przez ZUS stanowi sumę trzech składników:

- części socjalnej świadczenia (24 proc. kwoty bazowej),
- części należnej za okresy składek (po 1,3 proc. podstawy wymiaru emerytury za każdy rok okresów składek),
- części należnej za okresy nieskładkowe (po 0,7 proc. podstawy wymiaru emerytury za każdy rok okresów nieskładkowych).

Okresy składek i nieskładkowe zaliczane są przy ustalaniu wysokości emerytury z uwzględnieniem pełnych miesięcy. Szczegółowy wykaz tych okresów można znaleźć na stronie internetowej ZUS pod adresem <http://www.zus.pl/default.asp?p=4&id=387>.

OKRESY ROLNE A WYSOKOŚĆ EMERYTURY

W przypadku udowodnienia oprócz okresów składek i nieskładkowych okresów pracy w gospodarstwie rolnym ZUS obliczy tzw. część składkową emerytury rolniczej lub tzw. zwiększenie świadczenia za okresy opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników.

Podstawa wymiaru emerytury

Podstawa wymiaru emerytury to wypadkowa zarobków z lat wskazanych do jej ustalenia oraz przeciętnych wynagrodzeń z tych lat. ZUS oblicza ją według dosyć skomplikowanej procedury. Najpierw ustala sumę kwot podstaw wymiaru składek (kwot, od których zostały odprowadzone składki do ZUS) oraz kwot niestanowiących podstawy wymiaru składek wliczanych jednak do podstawy wymiaru emerytury, oddzielnie dla każdego roku z lat wybranych do ustalenia podstawy wymiaru emerytury. Następnie oblicza procentowy stosunek każdej z uzyskanych sum do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonej za dany rok kalendarzowy z zaokrągleniem do setnej części procentu (kwoty przeciętnych wynagrodzeń podajemy w tabeli na str. 6). Kolejną czynnością jest wyliczenie średniej arytmetycznej tych wskaźników procentowych, w wyniku czego otrzymuje się wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury (wskaźnik nie może być wyższy niż 250 proc.). Po pomnożeniu tego wskaźnika przez obecnie obowiązującą kwotę bazową otrzymuje się podstawę wymiaru emerytury.

Ustawa emerytalna przewiduje dwa warianty ustalenia podstawy wymiaru emerytury. Zgodnie z pierwszym można obliczyć ją z uwzględnieniem zarobków osiągniętych w dziesięciu kolejnych latach kalendarzowych przypadających w ostatnim 20-leciu przed rokiem złożenia wniosku o emeryturę. W tym wariantcie wskazane lata muszą następować bezpośrednio po sobie. Jeżeli w którymś

z kolejnych lat wnioskodawca nie pozostawał w ubezpieczeniu lub pozostawał w ubezpieczeniu przez niepełny rok, wówczas rok taki nie podlega wyłączeniu. Drugi wariant obliczenia podstawy wymiaru emerytury polega na ustaleniu jej na podstawie wynagrodzenia z 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku o emeryturę, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu. W tym przypadku wybrane lata nie muszą następować bezpośrednio po sobie. Wnioskodawca nie tylko nie musi, ale nawet nie może wskazywać roku, w którym nie był w ogóle ubezpieczony. Wskutek orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz wyroków sądów niższej instancji od 2008 roku ZUS dopuszcza możliwość uwzględnienia w 20 dowolnie wybranych latach również tego roku, za który nie udało się udowodnić żadnych wynagrodzeń, pod warunkiem że przynajmniej przez część tego roku wnioskodawca podlegał ubezpieczeniom społecznym.

Należy podkreślić, że w nieco inny sposób ustalana jest podstawa wymiaru emerytury dla osób, które w ciągu 20 lat poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłosiły wniosek o emeryturę, pobierały przez więcej niż dziesięć lat zasiłek przedemerytalny. Uwzględnia się wówczas zarobki z kolejnych dziesięciu lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym nabyły prawo do zasiłku.

Pewne odrębności dotyczą również osób, które przez dłuższy czas były zatrudnione w krajach członkowskich UE/EOG lub w Szwajcarii. W przypadku tych osób przy ustalaniu dziesięciu kolejnych lat kalendarzowych w ostatnim dwudziestoleciu przed rokiem złożenia wniosku o emeryturę nie uwzględnia się tych lat, w których przez cały rok pozostawały w ubezpieczeniu za granicą we wspomnianych krajach. Jeżeli w ciągu 20 lat poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę, zainteresowany nie był ubezpieczony w Polsce, podstawę wymiaru emerytury stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie kolejnych dziesięciu lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zainteresowany przystąpił po raz pierwszy do ubezpieczenia za granicą.

Należy również podkreślić, że osoba przechodząca z renty na emeryturę, zamiast ustalenia podstawy wymiaru emerytury na nowo, może wskazać podstawę wymiaru renty. W związku z tym należy sprawdzić, czy zarobki uwzględnione przy ustalaniu podstawy wymiaru renty z tytułu niezdolności do pracy nie są wyższe od zarobków z tych lat, które mogłyby zostać uwzględnione przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury na nowo.

PRZYKŁAD: Podstawa z 10 kolejnych lat

Anna P. zamierza jeszcze w 2009 r. wystąpić o emeryturę. Była zatrudniona w latach 1972-1988 oraz w latach 1995-2008. Ostatnie dwudziesto-